

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

СТАЛИЙ РОЗВИТОК

навчальна програма дисципліни

підготовки бакалаврів

Спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

051 «Економіка»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

073 «Менеджмент»

241 «Готельно-ресторанна справа»

242 «Туризм»

Херсон 2020

Програма розроблена

Ушкаренко Юлією Вікторівною, доктором економічних наук, професором, в.о. завідувачки кафедри економіки, менеджменту та адміністрування

Рецензенти:

Гончаренко Ірина Василівна, професор кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки Миколаївського національного аграрного університету, доктор економічних наук, професор.

Орленко Олена Владиславівна, доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри готельно-ресторанної справи та туристичного бізнесу Херсонського державного університету.

Затверджена

Вченою радою ХДУ

Протокол №_____ від_____

Погоджено

НМР ХДУ

Протокол №_____ від_____

Схвалено НМР факультету_____

Протокол №_____ від_____

Голова НМР факультету_____

(підпис, ПІБ)

Розглянуто на засіданні кафедри_____

Протокол № 2 від 7 вересня 2020 р.

В.о. завідувачки кафедри

(підпис, ПІБ)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Сталий розвиток» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальностей 292 «Міжнародні економічні відносини», 051 «Економіка», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 073 «Менеджмент», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм».

Предметом є система знань, пов'язаних з формуванням концептуальних основ сталого розвитку, впливу глобалізації на розвиток різних сфер життєдіяльності та шляхів вирішення проблематики сталого розвитку на різних рівнях управління.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Сталий розвиток» викладається в контексті вивчення дисциплін «Теоретична економіка», «Економіко-математичні методи та моделі у світогосподарських процесах».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Сталий розвиток як глобальний виклик XXI століття.
2. Організація та впровадження заходів сталого розвитку.

2. Мета та завдання дисципліни:

2.1. Метою є вивчення теоретичних засад сталого розвитку та науково-прикладних аспектів сучасних моделей стійкого розвитку на глобальному, міжнаціональному, національному, регіональному та локальному рівнях і їх застосування в Україні.

2.2. Основними завданням вивчення дисципліни є:

- розкрити сутність поняття «сталий розвиток» та основні трансформації, пов'язані з розвитком сталого розвитку та напрямками діяльності;
- описати основні екологічні проблеми та висвітлити актуальність та пріоритети екологічно збалансованого розвитку;
- охарактеризувати глобальні та регіональні політичні проблеми;
- розкрити сутність демографічних проблем;
- висвітлити проблему обмеженості природних ресурсів: паливних, земельних, водних, лісових;
- показати можливості наближення до моделі сталого розвитку через вирішення соціальних проблем;
- визначити підходи, можливості і перспективи вирішення сучасних проблем взаємодії суспільства і природи на принципах концепції сталого розвитку в межах території України;

-дати поняття людського розвитку як головного чинника і показника суспільного прогресу та його місце у соціальній підсистемі сталого розвитку.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні завдання у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, професійної діяльності (у т.ч. у процесі навчання), що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв’язків.

Загальні компетентності (ЗК):

- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові компетентності (ФК):

- здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

- здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

- здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв’язків.

Програмні результати навчання (ПРН):

- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

- використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

- систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

- володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

- планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

- розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції

- ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

- здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

- підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

- розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

- демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

- досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

- розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

- застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

- обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

- презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

На вивчення дисципліни відводиться 150 годин, 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Сталий розвиток як глобальний виклик XXI століття

Тема 1. Теоретичні засади сталого розвитку

Поняття сталого розвитку. Основні положення концепції сталого розвитку та напрями діяльності. Визначальні чинники сталого розвитку. Рівні та принципи сталого розвитку.

Методичні вказівки. На особливу увагу при вивченні даної теми потребує питання основних положень концепції сталого розвитку. Студенти повинні знати сутність, визначальні чинники, рівні та принципи сталого розвитку.

Основна література до змістового модуля: 1, 2, 4

Додаткова література до змістового модуля: 6, 12, 14

Тема 2 Розвиток концепції сталого розвитку

Класифікація наукових теорій і концепцій в контексті сталого розвитку. Теорія В.І. Вернадського про ноосферу та її зв'язок з теорією сталого розвитку. Роботи членів Римського клубу. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992р.) Роль ООН у визначенні та втіленні ідей сталого розвитку.

Методичні вказівки. Вивчаючи цю тему, студенти повинні з'ясувати наукові теорії та концепції сталого розвитку; розуміти теорію В.І. Вернадського про ноосферу; ознайомитися з положеннями сталого розвитку, прийнятих на конференції в Ріо-де-Жанейро (1992р.).

Основна література до змістового модуля: 1, 3

Додаткова література до змістового модуля: 12, 15

Тема 3. Проблемні питання сталого розвитку

Причини загострення глобальних проблем людства. Загрози природно-екологічного характеру. Глобальні соціальні проблеми. Політичні конфлікти. Економічні проблеми розвитку.

Методичні вказівки. На окрему увагу при детальному розгляді глобальних проблем людства заслуговують загрози природно-екологічного характеру, глобальні соціальні проблеми, політичні конфлікти, економічні проблеми розвитку.

Основна література до змістового модуля: 3, 5

Додаткова література до змістового модуля: 9, 12, 14

Змістовий модуль 2 Організація та впровадження заходів сталого розвитку

Тема 4 Диспропорційність економічного розвитку: основні причини та наслідки

Глобалізація: поняття, витрати та вигоди глобалізації. Роль глобалізації у загостренні проблем сталого розвитку. Поляризація економічного розвитку. Проблема дефіциту ресурсів розвитку суспільства. Проблема бідності та можливості її вирішення.

Методичні вказівки. При вивченні цієї теми студенти повинні приділити особливу увагу питанням глобалізації та ролі глобалізації у загостренні проблем сталого розвитку.

Основна література до змістового модуля: 5

Додаткова література до змістового модуля: 7, 8

Тема 5 Соціальні виклики в сучасному світі

Демографічна ситуація в світі. Регіональні аспекти проблеми голоду, поширення хвороб, стану здоров'я матерів та дітей. Проблеми ринку праці та міжнародних міграцій. Гендерна рівність в контексті сталого розвитку.

Методичні вказівки. При вивченні даної теми звернути увагу на регіональні проблеми в контексті сталого розвитку.

Основна література до змістового модуля: 1, 2, 4

Додаткова література до змістового модуля: 7-10

Тема 6 Актуальні питання збереження природної основи сталого розвитку

Джерела та шляхи забруднення навколишнього природного середовища. Глобальні зміни клімату та основні напрямки їх досліджень. Проблема нестачі прісних вод планети та шляхи її вирішення. Стан вод Світового океану в контексті збереження ресурсного потенціалу та стійкості природних екосистем. Винищення лісів планети та їх наслідки.

Методичні вказівки. Особливого вивчення потребує проблема забруднення навколишнього природного середовища, зміни клімату, нестачі і якості прісних вод планети, винищення лісів.

Основна література до змістового модуля: 1, 2, 3

Додаткова література до змістового модуля: 11-15

Тема 7. Світові екологічні проблеми у контексті сталого розвитку та напрямки їх подолання

Актуальність екологічно збалансованого розвитку. Основні екологічні проблеми України. Екологічні проблеми у стратегії національної безпеки України. Пріоритети збалансованого розвитку. Напрямки вирішення основних екологічних проблем світу.

Методичні вказівки. Вивчаючи цю тему, студенти повинні звернути увагу на основні світові екологічні проблеми та на світовий досвід їх вирішення.

Основна література до змістового модуля: 4, 5

Додаткова література до змістового модуля: 12

Тема 8 Зелена економіка в умовах розвитку сталого розвитку України

«Зелена» економіка: сутність, цілі та принципи. Чинники формування зеленої економіки. Структура зеленої економіки. Зелені міста, перспективи їх розвитку в світі та Україні.

Методичні вказівки. В контексті даної теми вивчити сутність, цілі, принципи «зеленої економіки», ознайомитися з чинниками формування «зеленої економіки» та розглянути проблеми та перспективи розвитку зелених міст в світі та Україні.

Основна література до змістового модуля: 1, 3

Додаткова література до змістового модуля: 9-11

Тема 9. Людський розвиток як головний чинник суспільного прогресу

Поняття людського розвитку, методи його вимірювання. Рівень життя і людський розвиток. Здоров'я, тривалість життя і людський розвиток. Освіта і людський розвиток.

Методичні вказівки. Ознайомити студентів з понятійним апаратом людського розвитку, методикою його вимірювання, показниками рівня життя, виявити вплив освіти на людський розвиток.

Основна література до змістового модуля: 1, 2, 3

Додаткова література до змістового модуля: 9

Тема 10. Науковий та освітній виміри сталого розвитку

Роль науки та освіти у визначенні засад сталого розвитку. Створення наукового потенціалу. Переорієнтація освіти на сталий розвиток. Розширення поінформованості населення.

Методичні вказівки. Збудити інтерес до питання ролі науки та освіти у визначенні засад сталого розвитку, особливостей створення наукового потенціалу, проаналізувати проблеми розширення поінформованості населення.

Основна література до змістового модуля: 1, 2, 4

Додаткова література до змістового модуля: 13, 14, 15

3. Рекомендована література

Основна література

1. Зінчук Т., Романаускас Ю. Сталий розвиток сільських територій : монографія. Центр навчальної літератури, 2019. 422с.

2. Гречко Т.К., Лісовський С.А., Романюк С.А., Руденко Л.Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: [навч. посіб.]. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 264 с.

3. Караєва Н., Корпан Р., Коцко Т., Недін І. Характеристики Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем: Навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2015. 384 с.

4. Башнянин Г. І. Економічні ринкові системи: методологічні проблеми метрологічного аналізу. Львів: Ліга-Прес, 2018. 402 с.
5. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму. К.: КНЕУ, 2013. 115 с.

Додаткова література

6. Mulder, K. Sustainable Development for engineers / K. Mulder. –Delft Un-ty of Technology, The Netherlands, 2006. –288 p

Інтернет-ресурси

7. Environmental Performance Index 2014[Electron. resource] / Yale Center for Environmental Law & Policy. –Access link:<http://epi.yale.edu/>
8. Ecological Footprint –Ecological Sustainability [Electron. resource] / Global Footprint Network. –Access link: <http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/>
9. Human Development Report 2007/2008. Fighting climate change: Human solidarity in a divided world [Electron. resource]. –Access link: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2007_2008_EN_Complete.pdf
10. N SDKP(Sustainable Development Knowledge Platform) [Electron. resource] / DSD; UN DESA. –Access link:<http://sustainabledevelopment.un.org/>
11. ОСП (орган сертифікації продукції)«Жива планета»[Електрон. ресурс]. – URL: <http://www.ecolabel.org.ua/>
12. ЦРТ-Україна: Цілі розвитку тисячоліття в Україні [Електрон. ресурс] // Представництво Організації Об'єднаних Націй в Україні. – URL: <http://www.ukraine2015.org.ua>
13. Статистичний збірник «Україна в цифрах» у 2018 році. -К. : Державна служба статистики України, 2019. - URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>.
14. Стратегія сталого розвитку "Україна -2020". [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.
15. Угода про асоціацію між Україною та ЄС і його державами-членами. [Електронний ресурс]. –Р URL: http://www.kmu.gov.ua/docs/Agreement/AA_Body_text.pdf.
16. Україна в глобальних рейтингах.[Електронний ресурс]. – URL: <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/index.html>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен

Якість вивчення навчальної дисципліни «Сталий розвиток» оцінюється за модульно-рейтинговою системою, що складається з 2 модулів. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів при складанні екзамену відображені в таблиці 1.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів при складанні екзамену

Характеристики критеріїв оцінювання знань	За державною (національною) шкалою	За шкалою ECST	Сума балів
<p>Високий рівень Студент має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи наукову термінологію, вільно володіє понятійним апаратом. Вміє кількісно оцінювати явища й визначати тенденції зміни показників; економічно обґрунтовувати технічні та організаційні рішення; розрахувати величину потенціалу території; виконувати економічний аналіз виробничо-господарської діяльності на рівні країн, виявляти резерви підвищення ефективності та використання трудових, матеріально-технічних та фінансових ресурсів. Володіє умінням проводити науково-дослідну роботу по вивченню та узагальненню здобутків зарубіжних та вітчизняних вчених.</p>	5	A	90-100
<p>Високий рівень Студент має міцні ґрунтовні знання з проблем, що вивчаються в межах курсу глобальної економіки, але може допустити неточності в формулюванні, незначні понятійні неточності у формулюваннях та класифікації. Знає основні проблеми глобального розвитку концептуального та прикладного характеру. Володіє умінням проводити елементарну науково-дослідну роботу по вивченню та узагальненню здобутків в області аналізу міжнародних економічних відносин.</p>	4	B	82-89
<p>Достатній рівень Студент знає програмний матеріал повністю, під контролем вміє проводити науково-дослідну роботу, порівнювати основні категорії та поняття дисципліни, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми.</p>	4	C	74-81
<p>Середній рівень Студент знає основні теми курсу, має уявлення про окремі аспекти глобальної економіки – методи, принципи, завдання концепції тощо, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. Не здатен самостійно аналізувати та порівнювати основні категорії та класифікації, не</p>	3	D	64-73

розуміє актуальності при використанні досвіду вчених-економістів минулого.			
Початковий рівень Студент має уявлення про окремі явища і процеси, що розглядаються в межах дисципліни, його знання мають фрагментарний характер. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях.	3	E	60-63
Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, розкриття основних процесів та понять відбувається на побутовому рівні. Практичні навички на рівні розпізнавання.	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену	FX	35-59
Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни	F	0-34

5. Засоби діагностики успішності навчання

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю. Використовуються такі методи контролю (усного, письмового), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності.

Для здійснення поточного контролю використовується:

- метод усної перевірки знань: індивідуальне, фронтальне та комбіноване усне опитування на практичних заняттях;
- метод письмового контролю: письмовий експрес-контроль, вирішення практичних завдань;
- метод тестового контролю: перевірка знань та умінь студентів, здобутих під час роботи на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи;

- метод самоконтролю, який полягає в усвідомленому регулюванні студентом своєї діяльності задля забезпечення таких її результатів, які б відповідали поставленим цілям, вимогам, нормам, правилам.

Для здійснення модульного контролю використовується:

- метод письмового контролю: виконання модульних контрольних робіт;
- метод тестового контролю: перевірка знань та умінь студентів за допомогою тестів.

Для здійснення підсумкового контролю використовується:

- метод письмового контролю: письмовий екзамен;
- метод тестового контролю: перевірка знань та умінь студентів за допомогою тестів, як частини встановленого завдання.

Система оцінювання та вимоги: форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Модуль 1. Назва та максимальна кількість балів за цей модуль:

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали.

Контрольна робота – 10 балів.

Презентація – 4 бали.

Тести (4 бали за 1 тест).

Індивідуальні завдання – 1-10 балів.

Модуль 2. Назва та максимальна кількість балів за цей модуль:

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали.

Контрольна робота – 10 балів.

Доповідь – 4 бали.

Тести (по 4 бали за 2 тести).

Індивідуальні завдання – 1-10 балів.

Студенти можуть отримати до 10% бонусних балів за виконання індивідуальних завдань, підготовці презентації англomовної статті з аналізу даних, участь у конкурсах наукових робіт, предметних олімпіадах, конкурсах, неформальній та інформальній освіті (зокрема, COURSERA та ін.). за виконання завдань підвищеної складності (конкретне значення визначає викладач).